

Móricz Pál

Jóna uramat a tanácsházba hívják

Jónák többen is éldegéltek Nánáson. De ki közöttök a Jóna-család hírét-nevét alapította, ama bizonyos „nyálas” Jóna uram volt, ki két kezének szorgos munkájával szegény emberi sorból vergődött nagy gazdagságra. Olyan szorgos, dolgos két kezet ritkán teremt a mindenható. Mert pihenőt még akkor sem ösmert nyálas Jóna gazda, mikor például az utcán a városházára igyekezett. Legalább is valami rossz kötőféket bontogatott a fonalaira... És mikor ilyenkor kérdezték, mert a szóval is fukar volt, rövidesen felelgetett vissza:

- Már én ilyen vagyok, - dolog nélkül egy perczenetig sem lehetek meg...

Ámde nem hiába turta a barázdát. Kapa, kaszanyél nem hiába tört hólyagot a patakemény és kérges markán. Birka-tartással, disznó-hízlalással nem hiába czüllődött. Szaporodtak a földjei. Barmait külön pásztorok őrizték... Az egykori keshedt, ösztövé, kapzsi, de munkájában fáradhatatlan paraszti ember oda emelkedett, még a város másik oldalán is süvegelték. Hallja kend – helyett: kigyelmed! Gazduram lett a becsületes neve, bárha a zsirosra kent-fent ködmönt még mindig szivesebben viselte a módos feketeposztó dakunál. Valójában az ételben is a zsirost kedvelte Jóna uram - főbbképpen a lángost, a juhturós bélest... A lakószobája is rakott kamrához hasonlított. A mestergerendába vert szegeken bunda nagy oldalszalonnák csüngöttek. Némelyik már sárgult az avasságtól... A falmentében pedig telisedtei zsiros és turós hordók állongtak. Bármiféle bársonyos divatnál többre becsülte azokat nyálas Jóna, a ki mikor disznót öletett (tizet – tizenkettőt egyszerre), a disznótor reggelén minditig csapra üttetett egy négy csebres hordót, azután ekként biztatta a bölléreket és bébilléreket:

- Addig senki nem megy innét haza, a míg be nem szedjük ezt a kis borocskát... Mert a négy cseber bor nyálas Jóna gazda számítása és szava szerint csupán „egy danlásra” való volt... Azt hát meg is kellett inni. Cselekedték is a mesterek és bébillérek; de mivel a Jóna uram bora leginkább ecetes izü bor volt, mézzel kavarta a borocskát a gazda, kinek a méze is hordószámra állott. Persze némelyik böllérnek a belsejét zavarba is hozta ez a sajátságos és szokatlanul sonkolycsörmelékes ital...

Végül Nyálas Jóna uram azt a becsületet is megérte, hogy mint jogazda ember a városi képviselőtestületbe is belölkerült. És a mikor első ízben hívta meg a tanácsházba a pengő sarkantyus Tasnádi hajdu, a társasághoz illő módon készülődött Jóna. Az ujjabbik nehéz borjubőr csizmáját avas hájjal oly vastagon kenette be, a Bunyó s meg a Tisza kutyának már a csizma szagától is csorgott a nyála. A fekete zsinóros nadrágot és bekecset meg a debreczeni nagy szabadságból hozta, debreczeni legelső szabómester remeke volt azon minden öltés, minden ollónyisszantás; hanem a hosszú fürtös hajáról sem feledkezzünk meg gazduramnak. Arra különben is büszke volt. Még görbe fésűt is viselt a tarkóján. Közönséges alkalmakkor a háj annak is megtette. De már ilyen nevezetes alkalomból nem sajnálta tőle a ludzsirt sem Jóna gazda. A lábon álló üveges tékában szerencsésen kezébe akadt egy mázos csupor, mely sárgás fehérszínű, szépen megülepedett kenőlékkel volt színültig telve. Ugyan ludzsirnak kissé ragadós is volt a csupor tartalma, de Jóna uram nem ügyelt rá. Mindig csak azon törte a csürhe-járást, micsoda szép tisztesség is az, mikor az ilyen szegény prasztorsból gyarapodott ember a főhadnagy, a nótárius uramékkal, a nemzetes szenátor urakkal a nemes város

tanácskozó házában széket ülhet... E fölötti örömében illő vastagon kikente a haját és azután kalapot téven, pálczát fogván, szép gangos léptekkel a „városba” indult.

Nyaratszaka volt. Midőn rajzik a légy és a kiskertek virágán százezrével zümmög a darázs és a méhike, mely a galambbal együtt legkedvesebb és leghasznosabb jószág volt nyálas Jóna uram szemében; mert sem a galambnak, sem a méhnek nem kell drága takarmányt adni. Mindegyik keres magának élelmet. És csakugyan Isten nevében szaporit a galamb is a nádtetős padláson, miként a méhike is lépekkel rakja tele a szegény gyékénykast, melyet téli estéken fonogatnak a hozzáértő öregebb béresek... Jóna uram mégis ezen alkalommal a füstre kívánta kedves méheit; mert miközben a tanácssházhoz mendegélt, a sok légy, a sok darázs, a sok méh akként csapkodott körülte, mintha ő kigyelme maga is valami nagy virágbokréta lett volna...

Örvendett is: midőn belépett a tanácsház küszöbén, gondolta, itten majd szabadul a kellemetlen rajzástól. Korai volt az öröme, mert a nagy hévség miatt nyitott ajtók és ablakok mellett gyüleseztek a nemes város urai, a midőn is csoda történt... Még ilyen csoda sohasem történt a nánási hajduk ezen bolthajtásos tanácstermében. A sok éhes darázs, a sok dongó és a legszemtelenebb fajtájú légy zümmögve, dünnögve rajzott be a tanácsterembe, mintha csak parancsszóra jöttek volna... De még odáig csak tréfának vették az ügyet, a meddig a nyálas Jóna uram kikent hájas fejét dongták és lepték meg a legyek és darázsok, hanem a mikor az egyik telhetetlen darázs a nótárius úr tüzesliljom virágszinű orrára telepedett és fulánkját is beleeresztette ebbe a borvirágos szép orrba, felugráltak az urak és a nemzetes főhadnagy úr – további intézkedésig – felfüggesztette a tanácskozást.

Ekkor derült ki a Nyálas Jóna uram végzetes tévedése. Jóna gazda összetévesztett két csuport. A hajpuhító ludzsir helyett szinmézzel kente ki fürtjeit; azért csábult utána a sok veszedelmes darázs és szemtelen légy... És bár Jóna gazdának sirhantja is rég besüppedt, de ez az eset még sokáig fentartja ezen különös paraszti ember emlékét; ámbátor manapság már a paraszt is jószagu bolti kenőccsel kenegeti az üstökét, hogy a nyálas Jóna gazda darázsai csipkedjék meg a sok hinczi-hánczi idegen divatmajmát.